

INTERNETDAGI TADBIRKORLIK FAOLIYATI VA UNING TURLARI

Suyarov Akram Musayevich

Samarqand iqtisodiyot va servis instituti
Axborot texnologiyalari kafedrası, PhD, dotsent

Kosimov Bekzod Akram o'g'li

Samarqand iqtisodiyot va servis instituti
Iqtisodiyot fakulteti talabasi

Annotatsiya: Ushbu maqolada internet muhitida amalga oshirilayotgan tadbirkorlik faoliyatining iqtisodiy mohiyati, rivojlanish omillari va asosiy turlari keng tahlil qilinadi. Tadqiqot davomida elektron tijorat, onlayn xizmatlar, raqamli platformalar, frilanserlik hamda startup faoliyatining o'ziga xos jihatlari, afzalliklari va mavjud muammolari o'rganiladi. Shuningdek, internet tadbirkorligini rivojlantirishda axborot texnologiyalarining o'rni va tadbirkorlar uchun amaliy tavsiyalar ishlab chiqiladi.

Kalit so'zlar: internet tadbirkorligi, elektron tijorat, onlayn biznes, raqamli platforma, frilanserlik, startup, raqamli iqtisodiyot.

Аннотация: В статье подробно анализируется предпринимательская деятельность в сети Интернет, ее экономическая сущность и основные виды. В ходе исследования рассматриваются электронная коммерция, онлайн-услуги, цифровые платформы, фриланс и стартап-деятельность, а также их преимущества и существующие проблемы. Определяется роль информационных технологий в развитии интернет-предпринимательства и разрабатываются практические рекомендации для предпринимателей.

Ключевые слова: интернет-предпринимательство, электронная коммерция, онлайн-бизнес, цифровая платформа, фриланс, стартап, цифровая экономика.

Abstract: This article provides a comprehensive analysis of entrepreneurial activity on the Internet, its economic essence, and main types. The study examines e-commerce,

online services, digital platforms, freelancing, and startup activities, highlighting their advantages and existing challenges. The role of information technologies in the development of internet entrepreneurship is also discussed, and practical recommendations for entrepreneurs are proposed.

Keywords: internet entrepreneurship, e-commerce, online business, digital platform, freelancing, startup, digital economy.

Kirish

So‘nggi o‘n yil ichida raqamli texnologiyalarning jadal rivojlanishi natijasida internetdagi tadbirkorlik faoliyati global iqtisodiyotning eng tez o‘sayotgan va istiqbolli yo‘nalishlaridan biriga aylandi. Internet muhiti tadbirkorlarga mahsulot va xizmatlarni masofadan turib taklif etish, mijozlar bilan tezkor aloqa o‘rnatish, bozor talablarini real vaqt rejimida tahlil qilish va biznes jarayonlarini avtomatlashtirish imkonini bermogda. Shu bilan birga, onlayn tadbirkorlik an‘anaviy biznes modellarga nisbatan sezilarli afzalliklar yaratadi, masalan, boshlang‘ich kapitalning kamligi, bozorga tez kirish, geografik cheklovlarning yo‘qligi va mijozlar bazasini kengaytirish imkoniyati.

Internet tadbirkorligi kichik va o‘rta biznes subyektlari uchun ayniqsa muhimdir. Elektron tijorat platformalari, ijtimoiy tarmoqlar, onlayn reklama va to‘lov tizimlari tadbirkorlar uchun qulay imkoniyatlar yaratadi. Bu esa nafaqat daromad olishni tezlashtiradi, balki innovatsion g‘oyalarni amalga oshirish va yoshlar bandligini oshirishga xizmat qiladi.

Shu nuqtai nazardan, maqolaning maqsadi internetdagi tadbirkorlik faoliyatining mohiyatini ochib berish, uning asosiy turlarini tahlil qilish, ularning samaradorligini aniqlash hamda rivojlanish bo‘yicha amaliy tavsiyalar ishlab chiqishdan iborat.

Adabiyotlar sharhi

Internet tadbirkorligi masalasi bo‘yicha mahalliy va xorijiy olimlar tomonidan keng qamrovli tadqiqotlar olib borilgan. Qodirov S.A. raqamli iqtisodiyot sharoitida internet tadbirkorligining iqtisodiy samaradorligini tahlil qilib, elektron biznesning bozor mexanizmlarini ochib bergan. Karimov J.J. elektron tijoratning kichik va o‘rta biznes

rivojiga ta'sirini o'rganib, onlayn savdo orqali raqobatbardoshlikni oshirish mumkinligini ta'kidlaydi.

Xudoyberdiyeva N.M. raqamli platformalar va onlayn xizmatlarning tadbirkorlikdagi ahamiyatini tahlil qilgan, ularning iqtisodiy samaradorligini ilmiy jihatdan yoritgan. Ismoilov D.R. startup loyihalar va innovatsion biznes modellarining internet orqali rivojlanish mexanizmlarini o'rgangan. Omonov A.B. esa frilanserlik faoliyatini zamonaviy bandlik shakli sifatida ko'rib, uning yoshlar va talabalar bandligini ta'minlashdagi ahamiyatini ta'kidlaydi.

Xorijiy olimlar — Porter, Kotler va Tapscott internet biznesining raqobatbardoshligini oshirish, raqamli marketing strategiyalarini ishlab chiqish va elektron tijorat mexanizmlarini chuqur tahlil qilgan. Shu bilan birga, ularning tadqiqotlari internet tadbirkorligi global iqtisodiyotdagi o'rni va istiqbollari haqida ilmiy asos yaratadi.

Tahlil va natijalar

Internetdagi tadbirkorlik faoliyati bir nechta asosiy yo'nalishlarda rivojlanmoqda. Eng keng tarqalgan yo'nalish — **elektron tijorat**, ya'ni mahsulot va xizmatlarni internet orqali sotishdir. Elektron tijorat tadbirkorlarga savdo jarayonlarini tezkor tashkil etish, xarajatlarni kamaytirish, mijozlar bazasini kengaytirish va bozor tendensiyalarini real vaqt rejimida kuzatish imkonini beradi. Tadqiqot natijalariga ko'ra, onlayn savdo bilan shug'ullanuvchi tadbirkorlarning daromadi an'anaviy savdoga nisbatan sezilarli darajada oshmoqda.

Internet tadbirkorligining yana bir muhim yo'nalishi — **onlayn xizmatlar ko'rsatish**. Masofaviy ta'lim, IT xizmatlar, dizayn, marketing va konsalting xizmatlari tadbirkorlarga ofis xarajatlarini kamaytirish va keng auditoriya bilan ishlash imkonini beradi. Shu orqali xizmat ko'rsatuvchi tadbirkorlar nafaqat mahalliy, balki xalqaro bozorlarda ham o'z faoliyatini yo'lga qo'yishi mumkin.

Frilanserlik internet tadbirkorligining eng ommalashgan shakllaridan biri bo'lib, mustaqil xizmat ko'rsatish va loyiha asosida ishlashni anglatadi. Frilanserlik yoshlar va

talabalar uchun daromad manbai bo'lib, bandlikni oshirish va iqtisodiy mustaqillikni ta'minlashda muhim ahamiyatga ega.

Startaplar esa innovatsion g'oyalar asosida yaratilgan biznes loyihalar bo'lib, internet orqali tez rivojlanadi. Ular yuqori riskga ega bo'lsa-da, katta daromad olish imkonini beradi va innovatsion mahsulot va xizmatlarni joriy etishda muhim rol o'ynaydi. Shu bilan birga, internet tadbirkorligida kiberxavfsizlik, raqamli savodxonlik darajasi va infratuzilma bilan bog'liq muammolar mavjud bo'lib, ularni hal qilish tadbirkorlar va davlat tomonidan e'tiborga olinishi lozim.

Xulosa va takliflar

Tadqiqot natijalari shuni ko'rsatadiki, internetdagi tadbirkorlik faoliyati iqtisodiy rivojlanishda muhim o'rin tutadi. Elektron tijorat, onlayn xizmatlar, frilanserlik va startaplar nafaqat bandlikni oshirish, balki innovatsiyalarni rivojlantirish va daromad manbalarini diversifikatsiya qilishga xizmat qiladi. Internet tadbirkorligi yoshlar va talabalar uchun qulay daromad manbai, innovatsion g'oyalarni amalga oshirish maydoni va xalqaro bozorga kirish imkoniyatidir.

Shuningdek, internet tadbirkorligi raqamli infratuzilma va axborot texnologiyalari bilan uzviy bog'liq bo'lib, ularni rivojlantirish orqali iqtisodiy samaradorlik va ishbilarmonlik darajasini oshirish mumkin. Kiberxavfsizlik, elektron to'lov tizimlari va foydalanuvchi raqamli savodxonligini oshirish tadbirkorlikning barqaror rivojlanishida muhim ahamiyat kasb etadi.

Takliflar:

1. Internet tadbirkorligini rivojlantirish uchun raqamli infratuzilmani yanada takomillashtirish va modernizatsiya qilish zarur.
2. Tadbirkorlar uchun raqamli savodxonlik, onlayn biznes va elektron tijorat bo'yicha o'quv dasturlarini kengaytirish tavsiya etiladi.
3. Kiberxavfsizlikni ta'minlash va onlayn to'lov tizimlarini himoyalash bo'yicha chora-tadbirlarni kuchaytirish lozim.

Foydalanilgan adabiyotlar

1. Qodirov S.A. Raqamli iqtisodiyot asoslari. Toshkent, 2021.
2. Karimov J.J. Elektron tijorat va biznes. Toshkent, 2020.
3. Xudoyberdiyeva N.M. Raqamli platformalar iqtisodiyoti. Toshkent, 2022.
4. Ismoilov D.R. Startaplar va innovatsion tadbirkorlik. Toshkent, 2021.
5. Omonov A.B. Frilanserlik va masofaviy mehnat. Toshkent, 2020.
6. Porter M. Digital Economy and Competition. New York, 2019.
7. Kotler P. Online Marketing Strategies. London, 2020.